

SURİYE ÖYKÜCÜLERİNDEN MÂCİD REŞİD EL-'UVEYYİD'İN "SICAK BİR YAZ" I

Muhammet TASA*

"A WARM SUMMER" STORY: WRITTEN BY ONE OF THE SYRIAN STORY WRITERS MÂCİD REŞİD EL-'UVEYYİD

This article gives general descriptions about the beginning, improving and phases of the short story writings and story writers in Syria. Mâcid Reşid el-'Uveyyid was born 1960. Nowadays he is among the story writers in Syria. His three story books are published. The story named Sayfun Hârrun in his latest book el-Mevtu'l-Asğar, It is attractive on art and story technique. Avoidance of locality and consciously pursue the goal of the universal in his story is a important himself style, for that reason that he avoid the restriction of time but used the uncertain time. The writer promises partly Syria and generally Arabian story writings. "A Warm Summer" story is a splendid story that contains symbols, evokes realities and rouses the opinion on the readers. This tragedian story will take research depending on critical approach in this article.

Keywords: Mâcid Reşid el-'Uveyyid, arabic short story, Syrian story

Kısa öyk (short story/kıssa kasıra)¹, XIX. asırda ortaya çıkmıştır. Kısa öyk türünü ilk kez ortaya çıkaran Amerikalı yazar Edgar Allan Poe(1809-1849)'dur. Poe'dan sonra aynı türde ilk eser verenler arasında Fransız Guy de Maupassant (1850-1893) yer almaktadır. Bu iki öykücü, kısa öykünün temellerini atmış ve sağlamlaştırmışlar hatta bu uğurda hayatlarını vakfetmişlerdir. Rus modern kısa öyküsünün en önemli ustalarından Nikolay Vasilyeviç Gogol (1809-1852) ve Anton Pavloviç Çehov (1860-1904) kısa öykücülüğün temellerini daha da güçlen-

* Dr., Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi. mtasa@selcuk.edu.tr

¹ Arapçada "el-Kıssatu'l-Kasıra" terimi, İngilizce "short story"nin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Diğer tahkiye türlerinden ayırmak için bu terimin Türkçe karşılığı olarak "kısa öykü" tanımı tercih edilmiştir. Bkz. Mehmet Harmancı, "Kargaşadan Kavramsala Kısa Öykü", *Konya Öykü Günleri 1*, Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi, 2004, Konya, s. 31-34

dirmişlerdir. Bu öncü öykücülerin çalışmalarından sonra kısa öykü türü tüm dünya ülkelerine yayılmıştır².

Bu asırda yaygın bir şekilde sömürgeci devletlerin işgaline maruz kalan Araplar, bu dönemden sonraki sosyal ve kültürel yapılanmalarında yabancı kültürlerin etkilerine maruz kalmışlardır. İşgalden ve manda yönetimlerden kurtularak devletlerini kuran Arap halkları, bu süreç sonrasında ortaya çıkan edebî eserlerde de gerek tür, gerekse tarz açısından Batı edebiyatından esinlenmiş ve etkilenmişlerdir. Dolayısıyla öykücülük de bundan nasibini almıştır. Arap edebiyatında modern öykünün çıkışının da bu sürecin ürünü olduğu düşünülmektedir.

Arap edebiyatı tarihinde kısa öykünün alt yapısı konusunda, Kur'an'daki kıssalar, *'Antera, ez-Zâhir Baybars, Seyf b. Zî Yezn, Hayy b. Yakzân, Bin Bir Gece Masalları* ve *makâmât* gibi anlatı ürünleri ve türleri zikredilmektedir. Tahkiye (anlatı=narratif) edebiyatının Batı'dan önce Doğu'da görülmüş olduğu ve Batı'nın çeviriler yoluyla Doğu'daki bu edebî türlerle tanıştığı, dolayısıyla Batı'daki modern öykü ve roman gibi türlerin temelde Doğu'dan gelen bu kaynaklara dayandığı şeklinde Araplarca dile getirilen görüş, klâsik Arap edebiyatının öykü türünden yoksun olduğu biçiminde oryantalistler tarafından ileri sürülen görüşlere karşılık olarak ortaya atılmış bir görüştür. Arap edebiyatının tahkiye türleriyle tanışması elbette ki Batı edebiyatlarından daha önce olmuştur. Arap edebiyatında kısa öykünün (Kıssa Kasîra) edebî bir değer kazanması Batı'dan bir süre sonra yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde görülebilmektedir. Başlangıç olarak Batı'dan öykü çevirisi ile başlayan Arap öykücülüğü, çeviriden taklide, taklitten özgün çalışmalara geçişe yol açmış ve bütün edebî türlerde olduğu gibi öykü alanında da bazı eserlerin yazılması sonucunu getirmiştir. Farklı düşünceler olsa da Arap edebiyatında ilk modern kısa öykü Muhammed Teymûr'un *fi'l-Kitâr* ("Trende", 1917)'idir³.

Genel olarak Arap dünyasında gelişen öykü edebiyatı Arap dünyasında önemli bir konuma sahip olan ve tarihî bir ilim merkezi olma hüviyetini bugüne dek artırarak sürdüren Suriye'de de kabul görmüştür.

Avrupa'da kısa öyküyü (short story) doğuran en önemli şartlar arasında, sanayileşme ve iş hayatının, çalışan kesimin zamanının çoğunu alması gösterilmektedir. XIX. asrın başından 1930'lu yıllara kadar Suriye'de de Avrupa'ya benzer bir şekilde öykücülüğün dönüşümünü sağlayan gelişmeler yaşandı. Bu yıllarda başta Muhammed en-Neccâr olmak üzere bazı öncüler Suriye'de de kısa öykü yazmaya başladılar. Saruca Pazarı mahallesinden Dimeşkli bir öykücü olan Mu-

² Bkz. Muhammed Hâlid Ramazan, "el-Kıssatu'l-Kasîra fi Süriyye", *Dirâsât İştirâkiyye*, S: 171-172, Dimeşk, 1998, s. 10; Murat Göçer, *Çassân Kenefânî ve Öykücülüğü*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2006, s. 19, 22, 23.

³ Bkz. Musa Yıldız, "Arap Edebiyatında İlk Modern Kısa Öykü", *Nüşa*, S.4, Kış 2002, s. 45-46; Musa Yıldız, "Yahyâ Hakkî'nin Kunnâ Selâsete Eytâm Adlı Öyküsü", *Nüşa*, S.14, Yaz 2004, s. 107.

hammed en-Neccâr, bu dönemde yaptığı çalışmalarla Suriyeli öykücülerin atası olarak tanınmıştır⁴. Basılmamış bir kitabı daha olmakla birlikte, 1930'lu yılların sonunda en-Neccâr'ın *Hemesâtu Beradâ* ve *Fî Kusûri Dimeşk* adlı iki kitabı basılmıştır.

en-Neccâr'ı kısa öykünün öncülerinden olan Fuâd eş-Şâyib, Alî Hulkî, Cebrâîl Se'âde, İlyân Deyrânî izlemişlerdir. Bu isimler öykülerini otuzlu yılların sonları ve kırklı yılların başlarında kaleme almışlardır. Bunlardan özellikle Ali Hulkî ün kazanmıştır. Bu zâtın *Rebî' ve Harîf* (1931) isimli öykü kitabı basılmış, diğer öykü kitapları ise kaybolmuştur. Bu iki öykücü Suriye'de kısa öykücülüğün temellerini atmışlar, bu alanda epeyce emek sarfetmişler, bunların bu çabaları araştırmacı ve eleştirmenler için birer belge niteliği taşımaktadır.

Suriye öykücülüğünün öncülerinden olan bu gruptan sonra kırklı yılların sonları ve ellili yıllarda yeni bir kurucu nesil doğmuş ve bunlar çok önemli eserler vermişlerdir. Bu nesil, kısa öykü yazma üslûbu ve tekniklerini geliştirmişler ve bu güne kadar uyula gelen yazım yöntemlerini geliştirmişlerdir. Bu yöntemler bu neslin en önemli faaliyetidir. Önde gelen isimleri şöyledir: Saîd Hûrânîyye, Şevkî Bağdâdî, Samîm eş-Şerîf, Mevâhib Keyâlî, Hasîb Keyâlî, Nasruddîn el-Bahra, Adnan ed-Dâ'ûk, Âdil Ebû Şenb⁵. Bu kuşak, öyküyü, basit olay örgüsü anlatımından, yeni bir edebî türe taşıyan karmaşık, zengin içerikli sanatsal anlatımlı öyküye dönüştürmüştür.

Ellili yılların sonundan itibaren yeni bir öykücü kuşak ortaya çıkmıştır. Bu neslin üslûbu ve dili bir öncekinden çok farklıdır. Örneğin birinci ve ikinci şahıs anlatımına geçmişler, bir öykü içinde birden fazla anlatıcı tipini ve şimdiki zaman kipini kullanmışlardır. Zaman unsuruyla oynamışlar, takdim, tehir vb. aracılığıyla şimdiki, geçmiş ve gelecek zaman iç içe girmiştir. Uzun cümlelerden vazgeçerek birbirlerini izleyen yoğun kısa cümleleri tercih etmişlerdir. Bazen alt başlıklar, bazen de sıra numaraları olacak şekilde öyküleri bölümlere ayırmışlardır. Öykünün hacmi de değişmiştir. Öyküde, konuşma dilinde de farklılıklar olmuş, cümleler kısalmış ve diyaloglar ağırlık kazanmaya başlamış, hatta bazen öykü tamamen diyaloga dönüşmüştür. Bu yeni nesil, atıf harfleri, zarflar vb. bağlantı terkipleri ve edatlarına ihtiyaç duymamıştır. Zekeriyâ Tâmir, George Sâlim, Nedîm Mar'aşî bu nesildendir. Özellikle *Dimeşku'l-Harâik* (1973) adlı eseriyle Zekeriyâ Tâmir bu kuşağın en önemli ve en meşhur ismidir⁶.

Altmışlı yılların sonu ve yetmişli yılların başlarında öykü yazarları sayıca çoğalmışlardır. Bir önceki neslin tekniklerini geliştirmişler ve yeni teknikler ekle-

⁴ Muhammed Hâlid Ramazan, "el-Kıssatu'l-Kasîra fî Sûriyye", s. 11; Nu'aym el-Yâfi, et-Tatavuru'l-Fennî li şekli'l-Kıssati'l-Kasîra fi'l-Edebi's-Şâmiyyi'l-Hadis Suriye Lübnan Ürdün Filistin 1870-1965, Menşûrâtu İttihâdi'l-Kitâbi'l-'Arabî, Dimeşk, 1982, s. 128.

⁵ Muhammed Hâlid Ramazan, "el-Kıssatu'l-Kasîra fî Sûriyye", s. 11.

⁶ a.e., s. 12.

mişlerdir. Bu dönemin önemli isimleri şöylece sıralanabilir: Muhammed Kâmil el-Hatîb, Abdullah Ebû Heyf, İbrâhîm el-Halîl, Sâmi Hamza, Subhî Desûkî, Halîl Câsim el-Humeydî, Velîd Mi'mârî, İskender Tu'me, Muhammed Halid Ramadân, Ahmed Mahmûd el-Mustafâ, Hasen M. Yûsuf, Muhsin Yûsuf, Zuheyr Cebbûr, Muhammed Nedîm.

Dimeşk İttihâdu'l-Kuttâbi'l-'Arabî (Dimeşk Arap Yazarlar Birliği) tarafından yayınlanan el-Mevkifu'l-Edebî dergisi 1977 yılı 73, 74 ve 75. sayılarını birleşik baskı ile Suriye'de Kısa Öykücülük (el-Kıssatu'l-Kasîra) konusuna ayırmıştır⁷. Dergi muhtevasında yayın yılına kadar Suriye'deki öykü türünü inceleyen üç makale⁸ ve Suriye öykücülerinden kırk öykücünün seçme öykülerini barındırmaktadır. Dergide Zekeriyâ Tâmir, Gulît el-Hûrî, Fâdıl es-Sibâ'î, Velîd İhlâsî, Kamer Kîlânî gibi ünlü isimlerin öyküleri yer almaktadır⁹. Öykü özel sayısının son kısmında ise edebiyat eleştirisi ve eleştirmenin görevi konusunda on yedi Suriyeli eleştirmenle yapılan mülakatlar yer almaktadır¹⁰. Dolayısıyla dergi Suriye öykücülüğü konusunda doyurucu bir sayı yayınlamıştır.

Seksenli ve doksanlı yılların öykücülerini ise, önceki dönem tekniklerine sahip çıkmışlar ve bunları geliştirmeye gayret etmişlerdir. Bu dönemin en önemli özelliği öykü yazarı sayısındaki belirgin artıştır. Bu dönemde dikkat çeken isimler şunlardır: Muhammed Velîd el-Hâfız, Memduh Azzâm, Mahmûd Muflîh el-Bekr, Alî el-Muz'il, Muhammed Bâkî Muhammed, Talâl Şâhîn, Mahmûd el-Hâc, Tâcuddîn Mûsâ, Nâzım Muhennâ, Usâme Esber, İbrâhîm Samuel, Enîse 'Abbûd, Bâsim 'Abdû, Suheyl eş-Şa'âr.

Dirâsât İştirâkiyye dergisi, 1998 yılında birleşik baskı yaparak yayınladığı 171 ve 172. sayılarını Suriye'de kısa öykü (el-Kıssatu'l-Kasîra fî Sûriyye) konusuna tahsis etmiştir. Dergi bu özel sayısında, Muhammed Hâlid Ramadân, Ahmed Câsim el-Huseyn, Bâsim Abdû, Ramadân Kadmânî, 'Âyid Sirâc, Alâuddîn Abdulmevlâ, Mahmûd Şuveyhâne ve Muhammed Suleymân Hasen'in Suriye öykücülüğüne ilişkin araştırma ve inceleme makaleleri sonrasında mülakatlarla

⁷ Bkz. *el-Mevkifu'l-Edebî*, İttihâdu'l-Kuttâbi'l-'Arabî, S: 73-74-75, Dimeşk, 1977.

⁸ Makalelerden ilki, Yûsuf el-Yûsuf'a ait "el-Kıssatu'l-Cedîde fî Sûriyye" (Bkz. Yûsuf el-Yûsuf, "el-Kıssatu'l-Cedîde fî Sûriyye" *el-Mevkifu'l-Edebî*, s. 9-32), ikincisi, Müsteşrik Claude Krul'a ait "el-Medhal ile'l-Kıssati'l-Kasîra fî Sûriyye" (Bkz. Claude Krul, "el-Medhal ile'l-Kıssati'l-Kasîra fî Sûriyye", *el-Mevkifu'l-Edebî*, s. 9-32), diğeri ise Adnan b. Zerîl'e ait "el-Vâkı'iyye fî'l-Kıssati'l-Kasîra fî Sûriyye"dir. (Bkz. Adnan b. Zerîl, "el-Vâkı'iyye fî'l-Kıssati'l-Kasîra fî Sûriyye", *el-Mevkifu'l-Edebî*, s. 52-81).

⁹ Öykülerine yer verilen diğer isimler de şöyledir: Riyâd İsmet, Lûsî Salâhiyân, İskender Lûkâ, Adnân ed-Dâ'ûk, Âdil Ebû Şeneb, Selmâ el-Haffâr el-Kizberî, Abdunnebi el-Hicâzî, Vidâd Sekâkîni, Hayrî ez-Zehabî, Nasruddîn el-Bahra, Cân el-Kessân, Murâd es-Sibâ'î, İlyân Deyrânî, Ali Hulkî, Abdullah Ebû Heyf, Tefîk el-Esedî, Abdurrahmân el-Bek, Muhsin Yûsuf, Diyâ Kasabcî, Nâşid Sa'id, Muhammed Raûf Beşîr, Hasîb Keyâlî, Yâsin Rifâ'îye, Yûsuf Ahmed el-Mahmûd, Zekeriyâ Şerikî, Abdurrahmân Seydû.

¹⁰ Bkz. *el-Mevkifu'l-Edebî*, s. 305-319.

birlikte seksen sekiz öykücünün çalışmalarına yer vermiştir¹¹. Bu sayı da, özellikle son dönem Suriye öykücülüğü konusunda önemli bir kaynaktır.

Muhammed Yûsuf Necm, modern Arap edebiyatında öyküye dair bir eser yazmıştır. İlk baskısı 1952 yılında Kahire'de yapılan bu kitap, 1870'ten itibaren 45 yıllık öykücülüğün gelişimini ve bu dönem öykücülerini incelemektedir. Bu kitap, yazarın bu alandaki önemli bir çalışmasıdır¹². Yazarın ayrıca *Fennu'l-Kıssa*¹³ adlı öykü sanatına ilişkin bir kitabı daha vardır.

Adnan b. Zerîl, Suriye öykücülüğünü Osmanlı Dönemi, iki Dünya Savaşı arası dönem, II. Dünya savaşı sonrası dönem şeklinde kesitlere ayırarak incelediği ve realist öykücülerle realist öykücülük konularını iki ayrı bölüm halinde ele aldığı öykü edebiyatına ilişkin bir eser kaleme almıştır¹⁴.

Nu'aym el-Yâfi, Şam yöresinde kısa öykünün sanat yönünden gelişimi konusunda bir eser telif etmiştir. Bu kitap, Suriye'de öykücülüğün çıkışı ve hem sosyal açıdan hem de sanat yönünden şekli gelişimi ile ilgili önemli bir kaynak niteliğindedir¹⁵.

el-Kıssatu'l-'Arabiyyetu'l-Hadîse adlı kitaba da değinmek uygun olacaktır. Kitabın yazarı Abdullah Ebû Heyf'in de belirttiği gibi kitap, modern öyküdeki öz kültürün katkıları ve müessir dış etkenler anlamında edebî gelenekleri incelemeyi amaçlamaktadır. Kitabının sonuna bir öykü terimleri sözlüğü de eklemiştir¹⁶. Aynı yazarın klasik öyküden modern öyküye geçişi konu alan önemli bir çalışması daha vardır¹⁷.

Dimeşk İttihâdu'l-Kuttâbi'l-'Arabî tarafından yayınlanan *el-Mevkifu'l-Edebî* dergisi 2006 yılında yayınladığı 428. sayısını da yeniden, Suriye'de kısa öykü (*el-Kıssatu'l-Kasîra fî Sûriyye*) konusuna tahsis etmiştir. Bu özel sayıda sekiz adet araştırma makalesi bulunmaktadır. Dergide öykülerine yer verilen öykücü sayısı doksana ulaşmıştır. Bu öykü seçkilerinin arasında Mâcid Reşîd el-'Uveyyid'in üçüncü kitabında yer alan *fi'l-Leyleti'l-Ûlâ* isimli öyküsü de bulunmaktadır¹⁸. Ayrıca dergi, bu sayısında merhum öykücülerin kıssalarını aylık cep kitapları serisi içerisinde okuyucularına ulaştıracağını duyurmuştur. Duyuruya uygun olarak bu

¹¹ *Dirâsât İştirâkiyye*, S: 171-172, Dimeşk, 1998, s. 4-6.

¹² Muhammed Yûsuf Necm, *el-Kıssatu fî'l-Edebî'l-'Arabiyyi'l-Hadîs 1870-1914*, Dâru's-Sekâfe, 3. b., Beyrut, 1966.

¹³ Muhammed Yûsuf Necm, *Fennu'l-Kıssa*, Dâru's-Sekâfe, Beyrut, 1966.

¹⁴ *Edebu'l-Kıssa fî Sûriyye*, Menşûrâtu Dâri'l-Fenni'l-Hadîsi'l-'Âlemî, Dimeşk, tarihsiz.

¹⁵ Nu'aym el-Yâfi, *a.g.e.*, s. 182.

¹⁶ Abdullah Ebû Heyf, *el-Kıssatu'l-'Arabiyyetu'l-Hadîse ve'l-Ğarb*, Menşûrâtu İttihâdi'l-Kuttâbi'l-'Arab, Dimeşk, 1994, s. 264-275.

¹⁷ Abdullah Ebû Heyf, *'Anî't-Tekâlid ve't-Tahdîs fî'l-Kıssati'l-'Arabiyye*, Menşûrâtu İttihâdi'l-Kuttâbi'l-'Arab, Dimeşk, 1993.

¹⁸ Bkz. *el-Mevkifu'l-Edebî*, İttihâdu'l-Kuttâbi'l-'Arabî, S: 428, Dimeşk, 2006.

serinin birinci kitabını¹⁹ öykü seçkilerine, üçüncü kitabını²⁰ ise vefat etmiş öykücülerin öykülerine ayırmıştır.

Son yıllarda öykü kitapları yayınlanmış Suriye öykücülerinden bazı isimler vermek mümkündür: Âsım el-Pâşâ²¹, Sahr Suleymân²², Sahbân Kadri el-'Umar²³, Îsâ Masyût²⁴, Mârî Raşû²⁵, 'Amr el-Hamûd²⁶, Neyrûz Mâlik²⁷, İbrâhîm el-Halîl²⁸, Muvaffak Mes'ûd²⁹, Muhammed Ebû Hudûr³⁰, Firâs Suleymân Muhammed³¹, Delâl Hâtîm³², Georgis Hûrânî³³, Mahmûd Za'zûr³⁴, Suheyl eş-Şa'âr³⁵, Hassân Yûsuf el-Muhammed Fevvâz Muzeyyek³⁶. Bu makalenin konusu olan "Sıcak Bir Yaz" adlı öyküyü kaleme alan Mâcid Reşîd el-'Uveyyid de bu yazarlar arasındadır.

Öykü yazarı olan Mâcid Reşîd el-'Uveyyid, Suriye'de, Fırat nehri kıyısında, Halep ve Suriye'nin doğusundaki Deyruzzûr arasında Türkiye sınırına yakın şirin ve tarihî bir şehir olan er-Rakka şehrinde 1960 yılında doğmuştur. Çeşitli Arap ülkelerinde yayınlanan bazı dergi ve gazetelerde öykü ve makale olarak birçok yazısı yayınlanmıştır. Kuveyt'te yayınlanan *Kuveyt ve el-Beyân* dergileri bunlar arasındadır. Beyrut'ta çıkan *en-Nehâr*, Kuveyt'te yayınlanan *es-Siyâse* ve Londra'da neşredilen *el-Kudsul-'Arabî* adlı gazeteler yazarın çalışmalarını yayınlayan süreli yayınlardandır. Ayrıca Suriye'deki muhtelif dergiler, gazeteler ve çeşitli internet siteleri de yazılarını yayınlamaktadır. *Kıssatu't-Tis'înât* adlı bazı öykü-

¹⁹ *el-Mukâveme (Muntehabât Kasasiyye)*, İttihâdu'l-Kuttâbi'l-'Arabî, Dimeşk, 2006. Bu kitap, Hasen Hamîd'in seçkilerinden oluşmakta ve içerisinde yerli ve yabancı öykücülerden yirmi dört öyküyü barındırmaktadır.

²⁰ *Kassâsûn-el-Kıssatu'l-Kasîra fî Sûriyye(er-Râhulân)*, İttihâdu'l-Kuttâbi'l-'Arabî, Dimeşk, 2006. Hasen Hamîd'in merhum öykücülerin öykülerinden yaptığı seçkilerden oluşan bu kitapta, otuz öykü bulunmaktadır.

²¹ *Bâkîran ba'de Salâti'l-'İşâ'*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 1999.

²² *el-Hicratu ile'l-Kader*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2002.

²³ *es-Sakî'*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2001.

²⁴ *Fî Medâri'z-Zâkira*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 1995.

²⁵ *el-Hubbu Evvelen*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2002. Yazarın basılı üç öykü kitabı daha vardır. *Vech ve Uğniye*, Kavsû Kuzah, Dimeşk, 1989; *Kavânîn Rehnu'l-Kanâ'ât*, İttihâdu'l-Kitâbi'l-'Arabî, Dimeşk, 1991; *Ecmelu'n-Nisâ'*, İttihâdu'l-Kitâbi'l-'Arabî, Dimeşk, 2000.

²⁶ *Sukûtu Hirakle*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2002.

²⁷ *Bâb Haşebî Kadîm*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2002. Yazarın başka hikaye kitapları da vardır. Tespit edilenlerin isim ve basım yılları şu şekildedir: *es-Sadefetu ve'l-Bahr*, 1977; *Harb Sağîra*, 1979; *Kûb mine's-Şâyi'l-Bârid*, 1981; *Kitâbu'l-Vatan*, 1982; *Ahvâlu'l-Beled*, 1983; *el-Muğâmeratu's-Sâbi'a*, 1994; *Mâ Ravâhu'l-Celîl*, 1996; *Tilke'l-Hikâyât*, 1998.

²⁸ *el-Veral Serîru'l-Melike... Tâcu'l-Memlûk*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2002.

²⁹ *el-Çarîku's-Sümerî*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2002.

³⁰ *ed-Dakku 'alâ Makâmi'l-Bahr*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2000.

³¹ *el-Eş'as ve'r-Raculu'd-Daîl*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 1996.

³² *er-Tavk ve's-Silsile*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2002.

³³ *el-Huyûlu'l-Musâfira*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 1996.

³⁴ *Necmu'l-Kutb*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 1996.

³⁵ *ez-Zi'bu'r-Râkid fî'l-Medîne*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 2002.

³⁶ *el-İtticâhu'l-Âhar*, Menşûrâtu Vizâratî's-Sekâfe, Dimeşk, 1996.

cülerle ortak bir çalışması da vardır. Serbest meslek sahibi olup, gönüllü bir edebiyat tutkunudur.

Bu çalışmada bir öyküsü incelenen el-'Uveyyid'in çalışmaları, Suriye'deki edebî ve akademik çevrede dikkat çekmiştir. Yazarın *el-Mevtu'l-Asğar* adlı 3. öykü kitabına bir takdim yazısı kaleme alan Nidâl es-Sâlih³⁷, sunuşuna şu cümlelerle başlamıştır:

"Bu bir takdim değildir. Çünkü bu fikre sahip olmam, sadece sunuş yazılarının okuyucuya yönelik cılız bir geçiş izni olduğu ve edebî bir metnin kendi kendisini takdim etmesi gerektiğine olan sarsılmaz inancımın dolayısı değildir. Tam tersine bu öykü kitabının, içerisindeki tüm öyküleri sonuna kadar incelemeyen edemeyeceklerine inandığım okuyucularına geçiş izni oluşturacak ehliyete bizzat kendisinin sahip olması gerekecektir".

"Bu öykü kitabı, el-'Uveyyid'in öykücülük birikiminin üçüncüsüdür. İlerlediği on dört öykü ile, önceki birikimine aynı zamanda iki düzeyde yeni katkılar sağlamaktadır: eksikliklerini tamamlayıcı olma özelliğinden ve telif takıntılarını yani tarihe açık bir şekilde tutkunluğunu vurgulama önceliğinden dolayı ortaya çıkan öykü oluşturma düzeyi, yine öykücünün ilk öykü serisinden bu yana kendisini ifade ettiği, bir de öykünün olay örgüsünü oluşturma niceliğiyle ilgilenen kurgu düzeyi"³⁸.

el-'Uveyyid'in ilk öykü kitabı *bi Savtin Hafîd* (Alçak Sesle) adıyla 1995 yılında 111 sayfalık bir eser olarak, Suriye'nin Lazkiye şehrinde Dâru'l-Hivâr tarafından basılmıştır. Kitapta yer alan on iki öykü şu şekilde sıralanmıştır: 1- *Havf* (Korku) 1987, 2- *Bi Savtin Hafîd* (Alçak Sesle) 1987, 3- *Leyletu'l-Kadr* (Kadir Gece) 1989, 4- *el-Cenâze* (Tabut) 1989, 5- *Yevmun min Hayâti Meytin fi's-Şarki'l-Cedîd* (Yeni Doğu'da Bir Ölünün Yaşamından Bir Gün) 1990, 6- *el-Mizebbe* (Cibinlik) 1990, 7- *Neşîdu't-Tevahhud* (Yalnızlık Marşı) 1990, 8- *es-Sûra* (Resim) 1993, 9- *er-Raculu'l-lezî Haccerathu'z-Zubâbe* (Bir Sineğin Etkilediği Adam) 1993, 10- *en-Nefak* (Tünel) 10/1994, 11- *Hacerun 'alâ Sirât* (Yoldaki Bir Taş) 1994, 12- *er-Râihatu'l-Asîle* (Soylu Parfüm) 1994³⁹.

İkinci öykü kitabı ise, 108 sayfadan oluşan *el-Ġamâm*'dir. Birinci baskısı 1999 yılında Dâru Ârâm tarafından Dimeşk'te yapılmıştır. Altı öyküden oluşmaktadır: 1- *el-Leyletu's-Sâniye ba'de'l-Elf* (Bin İkinci Gece) 1998, 2- *Taybe* (Taybe) 1996, 3- *Mudğa* (Embriyo), 4- *el-Ġamâm* (Bulut) 1997, 5- *Mezâd* (Açık Artırma) 1993, 6- *Mevtu Mustafâ Sa'îd* (Mustafa Saîd'in Ölümü) 1993⁴⁰.

³⁷ Suriye Halep Üniversitesi, Edebiyat Fakültesinde öğretim üyesidir. 1957 yılında Halep'te doğmuştur. Öykü ve roman yazarı, özellikle modern Arap öykücülüğü alanında eleştirmendir. Doktorasını çağdaş Arap Edebiyatı Eleştirisi konusunda yapmıştır. Son telif ettiği kitaplardan birisi *el-Kıssatu'l-Kasîra fî Sûriye'*dir. Kendisine ait bir web sayfası bulunmaktadır. <http://nidalalsaleh.jeeran.com>

³⁸ Mâcid Reşîd el-'Uveyyid, *el-Mevtu'l-Asğar*, Menşûrâtu Vizârâti's-Sekâfe, 1. b., Dimeşk, 2002, s. 5 (Nidâl Sâlih'in takdimi).

³⁹ Mâcid Reşîd el-'Uveyyid, *bi Savtin Hafîd*, Dâru'l-Hivâr, Lazkiye, 1995.

⁴⁰ Mâcid Reşîd el-'Uveyyid *el-Ġamâm*, Dâru Ârâm, Dimeşk, 1999.

Yazarın üçüncü öykü kitabı, on dört öyküyü toplayan kitabın beşinci öyküsü olan “*el-Mevtu’l-Asğar*” adıyla basılmış, ilk baskısı 2002 yılında Menşûrâtu Vizâratî’s-Sekâfe baskısıyla, Suriye Kültür Bakanlığı yayını olarak neşredilmiştir. 174 sayfası olan kitapta yer alan öyküler şunlardır: 1- *Beyne’l-Lezâ ve’s-Sa’îr* (Lezâ’yla Saîr Arasında) 2001, 2- *Ve Ahîran Raeytuhu* (Sonunda Gördüm Onu) 1999, 3- *Sayfun Hârrun* (Sıcak Bir Yaz) 2001, 4- *fi’l-Leyleti’l-Ûlâ* (İlk Gecede) 2001, 5- *el-Mevtu’l-Asğar*, (Küçük Ölüm) 2000, 6- *Îtizâr* (Mazeret) 1997, 7- *es-Sâdin*, (Bekçi) 1995, 8- *Bintizârihim* (Onları Beklerken) 1997, 9- *Râihatun fi’z-Zâkira* (Zihindeki Koku) 1997, 10- *’Alâ Cenâhay Zubâbe* (Bir Sineğin İki Kanadında) 2001, 11- *el-Karyetu’l-Âmine* (Güvenli Köy) 2001, 12- *el-’Abâetu* (Aba) 2001, 13- *Sika Muste’âde* (Yeniden Kazanılan Güven) 1997, 14- *el-Vehk* (Kement) 1997⁴¹.

el-’Uveyyid, öykülerinin büyük bir kısmında herhangi bir karmaşaya yol açmadan, bir şeyi işlercesine amaçlarına doğrudan yol alır. Metinleri çok açıktır. Ama bu metinler, çok yönlü okunma ve yorumlanma yetenekleri ile donatılmıştır. Bu nitelikler özellikle *Sayfun Hârrun* isimli öyküde çok belirgindir. Öykünün metni, temel unsurları oluşturan gardiyan, su bardağı ve güzel kız çerçevesini aşmakta, gerçekçi yetkinliği, öyküye birçok anlam kazandırmaktadır. Dolayısıyla öykünün unsurları birer sembole dönüşmektedir. Benzer bir durum *es-Sâdin*’de de görülmektedir. Bu öyküdeki ortam, fiziksel olmaktan çıkıp sembolik bir niteliktedir. *Bintizârihim* adlı öyküde kayıp gerçeğin, hatta kasıtlı ve planlı bir biçimde kaybedilen bir gerçeğin sembolünü ise, bir şarkı oluşturmuştur⁴².

Mâcid Reşid el-’Uveyyid kaleme aldığı öykülerinde, güçlü öykücülük yeteneğine sahip olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada incelenen “Sıcak Bir Yaz” adlı öyküyü şu şekilde özetlemek mümkündür:

Bu öyküde olay bir hapisanede geçmektedir. Bir gardiyanın keyfi tutumundan kaynaklanarak üç mahkum halüsinasyonlar görece kadar aç ve susuz bırakılmışlardır. Üç gün aç ve susuz bırakılmalarının sonunda bitkinlikten ayakta durabilecek hâlleri kalmayan mahkumlar, kendilerine gardiyan tarafından vaat edilen bir bardak su karşılığında birbirlerini yok etmeye zorlanmışlardır. Su, onlar için artık ölüm kalım meselesi olmuştur. Durumları, suyu bir genç kız gibi algılamaya neden olup, halüsinasyon görece kadar kötüdür. Nihayet Mustafa diğer iki arkadaşını öldürdüğünde su ve kızın, bir yanılmadan öteye gitmeyen gerçek dışı algılar olduğunu fark etmiş; ancak kendisi de ölüme teslim olmuştur.

Bu şekilde özetlenen öyküde olay örgüsü, tutarlı ve akıcıdır. Öykü okunmaya başlandığında, sonuç öğrenilmeden elden bırakılmamaktadır. Olay örgüsünde, okuyucunun zevk almasını engelleyecek olan herhangi bir kusur veya

⁴¹ Mâcid Reşid el-’Uveyyid, *el-Mevtu’l-Asğar*, Menşûrâtu Vizâratî’s-Sekâfe, Dimeşk, 2002.

⁴² Bkz. Nidal Sâlih, *el-Mevtu’l-Asğar*’ın takdiminde, s. 12.

karışıklık bulunmamaktadır. Öykü yapısı sağlam temeller üzerine kurulduğu için, okuyucu ile eser arasındaki iletişim sonucunda estetik heyecan doğmaktadır.

Yazar, *Sayfun Hârrun, el-Karyetu'l-Âmine* ve *el-'Abâetu* adlı öykülerinde, öykü kahramanlarının ve olaylarının içerisinde buldukları coğrafi ortamı belirleme gayretindedir. Halbuki diğer öykülerindeki olaylar belirsiz mekanlarda geçer. Bu yöntemi, *el-Ğamâm* adlı öykü kitabındaki tarzı ile de örtüşmektedir. Böylece hangi coğrafyaya ait olurlarsa olsunlar, bütün insanlara yakın durmaktadır⁴⁵. Nidâl Salih'in bu değerlendirmesi yalnızca coğrafi ortama ilişkindir, *el-'Abâetu* hariç bu öykülerin zaman ve mekanı belirsizdir. *el-'Abâetu* öyküsü, bir sinemada geçer ve yazar diğer öykülerinden farklı olarak tarih belirtir. Zaman XX. yüzyılın 70'li yıllardır. Anlatıcıya göre olayın geçtiği yerde yalnızca bir tek sinema vardır. Yazar burada tarih vermeye mecbur kalmıştır. Zira tarih vermezse öykü kurgusu bozulacak, öykünün ana teması verilirken çekiciliği sağlayan gizem ve gerilim anlamsız kalacaktır.

Öykünün anlatıcısı, kurmaca bir şahıs olup üçüncü şahıs anlatımıyla dış anlatıcıdır. Geniş anlatım imkânları sağlayan, anlatıcı figüre her şeyi bilme, sezme, görme ve her yerde bulunma gibi üstün nitelik kazandıran bu bakış açısında yazar, bu yöntemin sık düşülen hatalarından biri olan sübjektif davranmaktan kurtulmuş, tarafsız kalmayı başarabilmiştir.

Öyküdeki şahıslar kadrosu dört kişiden oluşmaktadır. Fonksiyon ve güç açısından asıl kahraman Mustafa'dır. Asıl kahramanın uzun yıllar zindan arkadaşlığı yaptığı ve öyküde kendileriyle konuştuğu iki arkadaşı vardır. Bunlar uzun boylu ve kısa boylu olarak adlandırılmaktadır. Yazar, öyküde yetki sahibi gardiyanı iki kez konuşturmuştur. Bu dört kahraman aynı zamanda yazarın kendilerine sözünü emanet ettiği şahıslardır. Öyküde "çok güzel bir kız", dekoratif şahıstır. Ayrıca Mustafa'nın iç konuşmalarında Hârûn Reşîd de söz konusu edilmiştir.

Öyküdeki kişilerin olay içindeki duruşlarının anlatımında yazar, vaka örgüsü içerisinde kahramanların tanıtılması tekniğini kullanmıştır.

Yazarın yaşadığı çevre dikkate alınır, öyküdeki olayın yaşanmış bir kesitten aktarılması muhtemeldir. Öyküdeki olay örgüsü yaşanmış olaylardan alınmamışsa, yazarın bu öyküsünde, hayal gücünden hareketle, kimseyi örnek almaksızın "kişileştirme" yaptığı ve bunda da başarılı olduğu tespitini yapmak mümkündür.

Bir öykünün temel yapısını oluşturan elemanlar içerisinde mutlaka bulunan zaman unsuru, bu öyküde vaka zamanı açısından belirsizdir. Ancak olaylar belli bir zaman dilimi içerisinde geçmektedir. Yazar, öykünün vaka zamanını belirsiz olarak kurgularken, öyküyü kaleme aldığı sırada, gizlenen zamanı ele verecek tasvirlerden kaçınarak zamansallaştırmamayı da başarmıştır.

⁴⁵ Bkz. Nidâl Sâlih, *el-Mevtu'l-Asğar*'in takdiminde, s. 11.

Öykü tamamen, belirsiz bir hapisanenin avlusunda geçmektedir. Yazarın öykülerini evrenselleştirici özelliğine uygun olarak hapisanenin bulunduğu şehir ve ülke adı belli değildir. Yazar ana temaya dikkat çekmektedir. Böyle bir olay dünyanın her yerinde yaşanmış veya yaşanabilir bir olaydır. Mustafa, herhangi bir ülkenin vatandaşı olabilir. Bu nedenle öykülerde görülen ayrıntılı mekân tasvirlerine *Sıcak Bir Yaz*'da rastlanmaz. Zira böyle bir atmosfer betimlemesi öykünün yöreselleştirilmesine yol açabilir. Yine biraz zor da olsa böyle her saniyesi gerilim dolu bir öykü de mekan tasvirlerine yer verilmesinin öyküyü daha etkileyici kılabileceği düşünülmektedir.

Hapishane ortamında görevli bir gardiyanın keyfi tasarruflarının ne denli tehlikeli boyutlara ulaşabileceği, buna bağlı olarak ölümüne ramak kalmış kişilerin çaresizlik karşısında, hayatlarını feda ettikleri değerleri nasıl da hayatları uğruna gözden çıkardıklarını anlatmaya çalışan bir temel maksat çerçevesinde el-'Uveyyid, öykünün unsurlarını, kullandığı teknikleri de göz ardı etmeden iyi bir biçimde kurgulamıştır. Bu öyküde temel kurgu, hayata tutunabilme arzusunun doğurduğu trajedidir⁴⁴.

Bir insanın kaybedebileceği son şey hayatıdır. Hayatın artık geri dönülemez bir şekilde kaybedileceği bir sürecin son noktasına ulaşılmış olay akışında gerilim zirveye ulaşmakta, çatışmalar da o ölçüde acımasız hale gelmektedir. Ve "bir hikâyede ne kadar çatışma ve gerilim varsa, o hikâyenin kurgusu o oranda başarılıdır"⁴⁵. Bu öyküdeki gerilim başlıktan başlamaktadır. "Sıcak Bir Yaz" başlığının seçimi, hem susuzluk ve yoksunluğu hem de varlığın sembolü olan suyun yokluğunda yaşanacak olayların gerilimini veciz bir tarzda özetlemektedir.

Eylem temelli bu öyküde, olayların zaman akışı içerisinde sıralanışından ibaret olmayan kurgu, olayların niçinini de açıklamaktadır. el-'Uveyyid'in kurgunun bu tarafını da sağlamlaştırdığı açıkça anlaşılmaktadır.

Öykünün sürükleyiciliği, macera ve yazara has üsluba bağlıdır. Doruğa ulaşan gerilimi ile macera, okuyucuyu kendisine bağlamayı sağlamaktadır. Üslup ise, yazarın eserlerini ilginç kılan bir özelliktir. el-'Uveyyid, hemen hemen tüm öykülerinde farklı üsluplar kullanmakla, yeni bir öykünün çekiciliğini artırmaktadır. Dili ise fasih bir Arapça olup, hiç yerel lehçe kullanmaz. Cümleleri akıcı, seçtiği kelimeler dikkat ürünüdür.

Bu üslubu Suriyeli eleştirmenlerce de fark edilmiştir. Öykü eleştirmeni Nidâl Sâlih bu konuda şunları söylemektedir:

⁴⁴ Trajedi, genellikle kahraman ile üstün güç yani kader/mukadderat arasındaki çatışmayı konu alan ve sonu çok üzücü olay veya felaketle biten, acıma duygusu doğuran veya korku uyandıran önemli dramadır. (Webster's Ninth New Collegiate Dictionary, Merriam-Webster INC., Publishers Springel, Massachusetts, U.S.A., 1990, s. 1251). "Trajediler genel olarak kahramanın acı bir şekilde ölümüyle son bulur (Longman Dictionary of Contemporary English, Pearson Education Limited, Essex, 2004, s. 1763).

⁴⁵ Hasan Çakır, *Öykü Sanatı*, Çizgi Yayınevi, Konya, 2002, s. 146.

"*Beyne'l-Lezâ ve's-Sa'îr* ve *el-Mevtu'l-Asğar*'da olduğu gibi bazı öykü metinleri el-'Uveyyid'in öykü yazarlığının yeni bir yönünü ortaya çıkarmaktadır. Bu da yeni anlatım amaçlarının kesintisiz arayışını gösteren büyüleyici bir yazım yeteneğidir. Yazar bu yöntemle bir yandan kendini ve yeni yazı unsurlarını, öykü alanındaki alışlagelmiş yaklaşımlardan arındırmakta, diğer bir yandan da önceki öykü yazarlığı deneyimlerinin alışkanlıklarından da kurtarmaktadır.⁴⁶⁷

Yazar genel olarak içerisinde yaşadığı toplumdaki sosyal sorunları okuyucularının gönlüne ulaştırmak ister görünmektedir. Bu sorunlar, *el-Vehk*'da olduğu gibi aile içi sorunlar, *el-A'bhâtu*'da olduğu gibi saldırgan düşmanlarla mücadele ve bu uğurdaki azim ve fedakarlıklar ve *es-Sâdin*'de sergilediği gibi hukuk sistemindeki çarpıklıklar olarak örneklendirilebilir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için bu öykülerin içeriklerine kısaca değinmek uygun olacaktır:

Yedinci öykü *es-Sâdin* (Bekçi) bir park bekçisinin uyarmasına rağmen meydanın ortasına işeyen ve başıboş sandığı bir köpeği öldürmesiyle başlar. Pek çok açıdan, haklının belirlenmesinde gücün önemi, hukuk sisteminin işleyişindeki çarpıklıklar gibi köklü toplumsal sorunları sembolize eden güzel bir öyküdür. Sonunda bekçi mahkemede idam istemiyle yargılanır. Yazar bu öyküsünde kişi ve yer tasvirlerini başarılı bir şekilde yapmakta, anlatım tekniği olarak sembolizm, hayatının herhangi bir aşamasında böyle bir haksızlığın da kendisine değmesinin kuvvetle muhtemel olduğu okuyucuda şaşırtıcı infialler ve geniş ufuklar uyardırmaktadır.

el-Karyetu'l-Âmine ilginç bir öyküdür. İnsanoğluna zarar vermeye yeminli İblis ve avenesi, bir nehir kenarında kurulmuş olan köye sık sık zarar vermekte, özellikle bayanlardan olmak üzere her gün köy halkından birini öldürerek yemekte ve evlerini yakıp yıkmaktadır. Bu arada bir genç kıyı evlenmek amacıyla kaçırılmış ve esir tutmaktadır. Köyden bir delikanlı, bu baş belası İblisten kurtulmak için canını ortaya koymuş, hazırlık yapmaktadır. Köyün gençleri de onu desteklemektedirler. Bu amaçla çok iyi çalışmışlar, ulaşım zorluğu oluşturmak için nehrin üzerindeki köprüyü yıkmışlar ve pek çok yere uzaktan kumanda ile kontrol edilen patlayıcılar yerleştirmişlerdir. Nihayet bir patlama sırasında ağır yaralanan İblis, çok zor duruma düşmüştür. Bu kargaşadan yararlanan genç kız, esaretten kurtulmuş ve sevgilisinin yanına ulaşmıştır. Her ikisi nehir kenarında bir kulübede güvenlikleri için ne yapmaları gerektiğini konuşurlarken İblis ve ordusu gelmiş, delikanlıyı boynuzlayarak öldürmüşler ve genç kıyı alıp gitmişlerdir.

Kısa özeti verilen bu öykü de saldırgan düşmanla mücadele üzerine kuruludur ve her şey gizemlidir. Öykünün zamanı, mekanı, dekoratif şahsiyetler tamamen bulanıktır. Sadece belli eylemler ve olay akışı vardır. Ama bu eylemlerin gerçek hayatta neye denk geldikleri, öykünün vermek istediği mesaj ve kahra-

⁴⁶ Bkz. Nidal Sâlih, *el-Mevtu'l-Asğar*'ın takdiminde, s. 9.

manların temsil ettikleri kişilikler belli değildir. Okuyucunun hayat tecrübesine bağlı olarak farklı bir biçimde yorumlanması mümkün görünmektedir. Yazarın neyi amaçladığını çözümleyebilmek için, yaşadığı çevre ve özgeçmişinden yararlanma düşüncesi bile pek aydınlatıcı olamamaktadır. Zira düşünülebilecek her ihtimali, diğer alternatiflerden farklı kılacak bir tercih unsuru bulunmamaktadır. Olay değil, (birtakım olayların dayandığı sebep ve bu sebeplerin yol açtığı sonuç anlamında) olgu sembolizminin muamması halindeki bu yaklaşımın, öykü teknikleri açısından oldukça ilginç ve dikkat çekici olduğunu söylemek yerinde bir tespit olacaktır.

On dördüncü öyküsü *el-Vehk* (Kement), okumaya merak sarmış birinin, bu uğurda anlayışsız karısıyla başlayan geçimsizlikleri sonucu, karısını bâin (dönüleme) talakla boşamasını konu edinmektedir. Öykü sürecinde eşini boşayan kahraman, iç diyalog tekniği ile olayların muhasebesini yapar ve boynuna geçmiş kementten kurtulmak istercesine geri dönüş yollarını arar.

Böylece içerikleri hakkında kısa bilgi verilen *es-Sâdin*, *el-Karyetu'l-Âmine* ve *el-Vehk* isimli öyküler, yazarın içerisinde yaşadığı toplumdaki sosyal sorunları, okuyucularının dikkatine sunmayı amaçladığını açık bir şekilde göstermektedir.

“Sıcak Bir Yaz” isimli öyküde diyalog ve tasvir teknikleri kullanılmıştır. Mustafa ile arkadaşları arasında ölüm kalım savaşı öncesinde diyalog tekniğine başvurulmuştur. Mustafa'nın susuzluğu ve buna bağlı olarak yazar sayesinde nüfuz edebildiğimiz iç dünyası ise şöyle tasvir edilmektedir:

“Sıcak bir yaz günüydü. Su bardağı onlara uzak da değildi. Ama Mustafa arkadaşlarının gözleri üzerindeki suya erişebilmek için acaba ne yapabilirlerdi? Bir çare bulamadan epeyce düşündü. Ferahlık veren su bardağı, tıpkı gençliğinin zirvesinde bir genç kız gibi gözlerinin önünde kıvrılıyor, ona arzusu artıyordu. Susuzluğu dayanılmaz boyuta ulaşmıştı. Tükürüğü kurudu, yüzü soldu. Üç gündür kursağına bir damla su nasip olmamıştı. Bir gün daha susuz kalacak olursa hayatı sona erecekti. Öyleyse ne yapacaktı? Şu anda o, Hârûn Reşîd'in servetine nispetle varlığı pek bir şey etmese de bir yudum su uğruna sahip olduğu her şeyi satmaya hazırdı. Fakat Hârûn Reşîd'le ortak bir özelliği paylaşıyorlardı. Her ikisi de aynı durumdaydılar ve bir yudum için hatta birkaç damla su için tüm dünyayı gözden çıkarıyorlardı.

Bardaktaki su, coşkulu bir biçimde bir defasında sığıyor, diğer defasında kıvrılıyor. Öyle ki Mustafa'ya gerçekten bir genç kız görmüş gibi geldi. Genç kız sudan sığırdı, ona gülmeye başladı. Mustafa kıza yaklaştığında, aralarındaki mesafe iyice açılıncaya kadar kız uzaklaştı.”⁴⁷

Metinde de görüldüğü gibi susuzluk tasviri için “sıcak bir yaz günü”, “suya erişebilmek”, “bir çare bulamadan”, “ferahlık veren su bardağı, tıpkı gençliğinin zirvesinde bir genç kız gibi gözlerinin önünde kıvrılıyor, ona arzusu artıyordu”

⁴⁷ el-'Uveyyid, *el-Mevtu-l-Asğar*, s. 64.

tasvirleri kullanılmakla yetinilmemiş, "susuzluğun dayanılmaz boyuta ulaştığı", "tükürüğün kuruduğu", "yüzün solduğu", "üç gündür kursağına bir damla su nasip olmadığı", "bir gün daha susuz kalırsa hayatının sona ereceği" de belirtilmiştir. Susuzluk duygusunun okuyucu zihninde iyice algılanabilmesi için "Harun Reşîd'in bir yudum su uğruna tüm servetini feda etmesi" ile Mustafa'nın içerisinde bulunduğu durumun benzerliği canlandırılmıştır. Yazar öykünün ortalarına doğru susuzluk tasvirine tekrar dönmektedir:

"Tükürüğü kurudukça kuruyordu. Üzerindeki güneş, alevlerini atıyordu ona. Kımıldayamıyordu. İki arkadaşı da aynı haldeydi. Açık havaya terkedilmiş ıslak paçavralar gibi gecelediler. Ne varsa kurumuş, yalnızca bir damla su için vahşi bir arzu kalmıştı. Ama yukarıda asılyken nasıl erişebilecekti ona?"⁴⁸

Cözüldüğü gibi bu kısa paragrafta bile "tükürüğü kurudukça kuruyordu", "üzerindeki güneş alevlerini atıyordu ona", "kımıldayamıyordu" anlatımları, susuzluğun boyutlarının derinliğini tasvir amacına hizmet etmektedir. Bu paragraftaki insanın içini ferahlatan "ıslak" sıfatı, hâlâ hayatta olmalarını hatırlatırken, "açık havaya terkedilmiş ıslak paçavralar gibi gecelemek", "ne varsa kurumuş", "yalnızca bir damla su için vahşi bir arzu" ifadeleri, paragraf sonundaki soru cümlesi, "Yukarıya doğru baktı, su izine rastlayamadı. Aşağıya doğru baktı, yeryüzünü, toprağı kaynar bir halde gördü." cümleleri ile susuzluk tasvirinin öykünün son paragrafında bile devam etmesi, öykücünün tasvirde çok başarılı olduğunu göstermektedir.

Yazar öyküsünü realist ve objektif bir metotla tasvir etmekle beraber yine de Mustafa'ya acıdığını göstermektedir. Mustafa'nın karanlık dünyasını bize yazarın bakış açısı ve üslubu aydınlatır. Daha da ötesi bu öyküsüyle okuyucular da vaka kurbanlarına karşı doğrudan bir acıma ve buna zemin hazırlayan anlayış ve hukuk sistemi boşluğuna zımnen nefret duyurmaya çalışır görünmekte ve bunda da muvaffak olduğu kanaati uyanmaktadır.

"Hikâye sanatında hikâyeci, en önemli rolü oynar. Zira her şeyi bilen, gören ve anlatan odur"⁴⁹. Dolayısıyla yazar bu öyküdeki bakış açısıyla ve üslubuyla dışardan biri değil, içerden biridir. Olayları anlatırken kendisi olayların içindedir.

Mustafa'nın ölümden kurtuluş olarak gördüğü bir bardak suya erişmesi amacıyla önündeki iki engel mesabesindeki uzun ve kısa boylu kader arkadaşlarından kurtulabilmesi için zihin dünyasındaki hesaplarını monolog ile anlatan yazar, sık sık bu yöntemle başvurmuştur. Adeta öyküde iç konuşmalar baskın teknik haline gelmiş, dozu bu denli yüksek bir gerilim ortamına son derece doğallık katabilecek bilinç akışı tekniğine başvurmamıştır.

⁴⁸ Mâcid Reşîd el-'Uveyyid, *el-Mevtu'l-Asğar*, s. 66.

⁴⁹ Mehmet Kaplan, *Hikaye Tahlilleri*, Dergah Yayınları, 9. b., 2003, İstanbul, s. 25.

Baskıcı ortamların beslediği düşünülen semboller, bu öykünün vazgeçilmez niteliğidir. Su, yaşamının, yeniden doğmanın, kurtuluşun hatta Hârûn Reşîd benzetmesi ile varlığın sembolüdür. Mitolojide var olan, hatta Ortaçağda birçok kâşifler tarafından aranan âb-ı hayat da insanoğlu açısından suyun, ebediliğin sembolü olarak algılandığını göstermektedir⁵⁰. Bu öykünün kurgusu dikkate alındığında, suyun iktidarın sembolü olduğu da düşünülebilir. Kadın cinselliği değil, hayata bağlanma tutkusunu temsil etmektedir. Çünkü nesli ve böylece hayatı devam ettiren kadındır. Adem ve Havva'nın İblîs tarafından kandırılışındaki ebedilik arzusu⁵¹, bu yaklaşımı desteklemektedir. Gardiyan genel olarak “boş bir ebedilik vaadiyle insanı yoldan çıkararak Şeytan”ın, özel olarak “hukukun üstünlüğünü tanımayan otorite”nin sembolüdür. Mustafa, “arzu, şehvet ve ihtirası ifade eden duygu” ile “akıl” arasında sıkışmış insanın sembolü olmuştur. Bu noktadan hareketle mahkumiyetin, insanoğlunun yeryüzüne mahkumiyeti, öykünün mekanı olan hapisane avlusunun da, insanın kaderine düşen paydaki yer ve içerisinde yaşadığı dar çerçeveyi ifade unsurları olduğu söylenebilir. Hz. Peygamber bir hadislerinde “Dünya Müminin zindanı, kafirin cennetidir” buyurmuşlardır⁵². Bu hadis de öyküdeki sembolün ne kadar isabetli olduğunu göstermektedir. Mümin insan, dünya zindanında hayatta kalma mücadelesi verirken şartlar ne kadar zor olsa bile, duyguların köreltmesine fırsat bırakmadan “duygu tutsaklığının yol açacağı yanlışları engelleyebilecek akıl”a tutunmalıdır. Hârûn Reşîd benzetmesi, trajediler karşısında zengin ve yoksul, güçlü ve güçsüz, hâkim ile mahkumun eşitlenmesini yansıtmaktadır. Ayrıca “uzun ve kısa boylu arkadaşlar” insanın hayat mücadelesinde karşılaşılabileceği engellerin zor ve kolay olabileceğini vurgulamaktadır. İnsanın karşısına çıkabilecek çetin ve nispeten kolay görünen zorlukların, iyi bir zihni hazırlık ve dikkatli bir takiple birer birer aşılabileceği mümkün görünse de, kaderden yani insanoğlunun kaderi olan ölümden kaçabilmenin imkânsız olduğu anlatılmaktadır. Mustafa'nın yıkılışı, kadere teslimiyet demektir. Bu nedenle her ne kadar kendisini çok iyi gizlese de el-'Uveyyid, bu olayları aktarırken sembolize ettiği problemlerin çözümünde kadere teslimiyeti göstermiştir⁵³. Bu duygu, öykünün son paragrafında açık bir şekilde görülmektedir:

“Yukarıya doğru baktı, su izine rastlayamadı. Aşağıya doğru baktı, yeryüzünü, toprağı kaynar bir halde gördü. Ayağa kalkmaya çabaladı ama başaramadı. Arkadaşlarının yanına uzandı”⁵⁴.

Öykünün muhtevası “trajedinin altında ezilme” kavramında odaklanır. İnsanların içine düşebilecekleri çıkmazları aşmak için belki de son çarelerinin gayri-

⁵⁰ Bkz. İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, 14. b., Kapı Yayınları, 2005, s. 3-4.

⁵¹ Bkz. Taha Suresi, 121.

⁵² Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Sevrâ, *Sunenu't-Tirmizî*, tahkik: Ahmed Muhammed Şakir, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, Beyrut, tarihsiz, Kitâbu'z-Zuhd, Bab: 16, Hadis No: 2324, IV, 562.

⁵³ Özeti verilen *el-'Abâetu* kıssası için de aynı değerlendirmeleri yapmak mümkündür.

⁵⁴ el-'Uveyyid, *el-Mevtu-l-Aşgar*, s.70.

meşruluğu, düşünce dünyalarında nasıl da meşrulaştırdıklarını ve neredeyse bitmiş güçleriyle kendilerini kurtarabilmek uğruna başkalarını yok ettiklerini, bu arada okuyucuların yüreklerini burkan bu manzarayı seyretmekten zevk alan sadist ruhlu erki bir tezat içerisinde sunmaktadır. Bir tarafta ölümden kaçma arayışı, öbür tarafta masum insanları zevkleri uğruna ölüme itme vahşeti. İşte el-'Uveyyid öyküsünde bunu gerçekleştirmiştir.

Öyküde yer alan bir başka tezat daha vardır. Hayat ve ölüm. Yaşamak için öldürme en büyük tezadı oluşturmaktadır. Bu husus şu paragrafta çok belirgindir:

"Mustafa, susuzluğunun üstesinden gelmeye çalışırken, gardiyanın hediyesine tek başına sahip olabilmek için bir yol aradı. Susuzluk, kavurucu sıcak altında karın boşluğuna ulaşmış, oraya kuru ve çirkin bir kütle bırakmıştı. Ama nasıl? İki arkadaşını öldürecek mi? Neden olmasın ki, kendi hayatı, başkalarınınkinden daha önemli ve değerliydi. Ayrıca bu iki arkadaşı, bağırsaklarında tutuşan ateşi söndürmeye yetecek hediye elinde etmek için, fırsat bulduklarında kendisini öldürmekte asla tereddüt etmeyeceklerdi. Öyleyse derhal, mümkün olabilen her türlü yolla her ikisini de tasfiye edebilmek için bir plan yapması gerekiyordu. Şartlar, her ikisinin de birlikte ortadan kaldırılmasını gerektirirse bile... Kuşkusuz hayat güzel ve bedeli artsa bile yaşamaya değerdi."

Başkalarının trajedisi ile mutlu azınlığın fantezileri arasındaki tezat da dikkat çekmektedir. Öyküdeki bu hususa biraz daha geniş bir bakış açısı ile bakıldığında, müreffeh ve ilkesiz olduğu halde güç sahibi azınlığın, sadistçe mutlulukları ve yönetimlerini sürdürebilme uğruna çoğunluğu birbirlerine kırdırmaları söz konusudur. Birbirleriyle vuruşan gruplar inanılmaz derecedeki kötü koşullar altında, ileriye görememekte, asıl mücadelenin insanı en temel hakkından yoksun bırakan güce karşı birlikte yürütülmesi gerektiğini göz ardı etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu durum mahkumların dramaları esnasında gardiyanın durumunu anlatan şu paragrafta ortaya çıkmaktadır:

"Tüm bu olanlar, gölgeli, serin ve uzak bir köşeye çekilmiş gardiyanın gözleri önünde oluyordu. Mahkumlar, saldırı planlasalar bile kendisine erişemeyecekleri bir halde onlara bakıyordu ve çok mutluydu..."

Öyküde duygu ile akıl çatışmasının boyutları, Mustafa'nın iç konuşmalarından şu ifadeleri ile öğrenilmektedir:

"Mustafa bu aşamada kendi kendine şöyle söylendi: "Suyun da telef olacağı sorumsuz bir çatışmaya girmeden önce konuyu iyice incelemeli." Sonra ekledi: "Ama savaş, akli devre dışı bırakmaktır. Bu durumda çatışma nasıl isabetli bir karar olacaktır?" Daha sonra da şöyle dedi: "Her ikisini de öldürmeli. Aldatmak veya hile yapmak önemli değil..."

Ayrıca okuyucuda bile gerilim ve trajedi etkisini artıran "su" ve "sıcak yaz" kavramları, kahramanların içerisinde buldukları tezadı yansıtan bir unsur olmaktadır.

Sonuç olarak öykücü, kendine özgü güçlü üslubu, yerel lehçeye yer veren akıcı fasîh dili, olay örgüsünü kusursuz bir biçimde kurgulaması, modern öykü tekniklerini başarılı bir şekilde uygulaması ile ortaya çıkan etkileyici öykü-

cülüğü ile diğer öykülerinde olduğu gibi bu öyküsünde de başarılı bir öykü örneği vermiştir. el-'Uveyyid'in öykülerini yöreselleştirmekten kaçınması ve bilinçli olarak evrenselleştirmeyi amaçlaması, bunu sağlayabilmek için zamansallaştırma gafletine düşmeksizin öykü zamanını belirsizleştirilmesi dikkat çekicidir. Yazar özel olarak Suriye, genel olarak da Arap öykücülüğü adına umut vaat etmektedir. "Sıcak Bir Yaz" öyküsü, içerisinde barındırdığı sembollerin delaletleri, çağrıştırdığı gerçekler ve okuyucu zihninde uyandırdığı fikir ve duygular açısından güzel bir öyküdür.

EK-ÖYKÜNÜN ÇEVİRİSİ:

SICAK BİR YAZ

Sıcak bir yaz günüydü. Su bardağı onlara uzak da değildi. Ama Mustafa arkadaşlarının gözleri üzerindeyken, suya erişebilmek için acaba ne yapabilirdi? Bir çare bulamadan epeyce düşündü. Ferahlık veren su bardağı, tıpkı gençliğinin zirvesinde bir genç kız gibi gözlerinin önünde kıvrılıyor, ona arzusu artıyordu. Susuzluğu dayanılmaz boyuta ulaşmıştı. Tükürüğü kurudu, yüzü soldu. Üç gündür kursağına bir damla su nasip olmamıştı. Bir gün daha susuz kalacak olursa hayatı sona erecekti. Öyleyse ne yapacaktı? Şu anda o, Hârûn Reşîd'in servetine nispetle varlığı pek bir şey etmese de bir yudum su uğruna sahip olduğu her şeyi satmaya hazırdı. Fakat Hârûn Reşîd'le ortak bir özelliği paylaşıyorlardı. Her ikisi de aynı durumdaydılar ve bir yudum için hatta birkaç damla su için tüm dünyayı gözden çıkarıyorlardı.

Bardaktaki su, coşkulu bir biçimde bir defasında sığıyor, diğer defasında kıvrılıyordu. Öyle ki Mustafa'ya gerçekten bir genç kız görmüş gibi geldi. Genç kız sudan sıçradı, ona gülmeye başladı. Mustafa kıza yaklaştığında, aralarındaki mesafe iyice açılıncaya kadar kız uzaklaştı.

Gardiyan susuz bıraktıktan sonra üç mahkumu avluya salıvermiş, içeriye girmelerine engel olmuş ve önlerine bir su bardağı bırakmıştı. Ne var ki suya erişemiyorlardı. Üstelik yalnızca birinin suyu elde etme hakkı vardı. Bunun yolu da diğerlerini yok etmekten geçiyordu. Tercih çok zordu. Ancak susuzluk daha çetin ve daha acıydı.

Şu bardak karşısında, yıllarca süren zindan arkadaşlığı ve aynı dertleri paylaşma gerçeği, mahkumların gözlerinde değerini yitirdi. Çoğu kez içerisinde son derece güzel bir genç kız varmış gibi görünen bardak karşısında bu ve daha nice değerler yok olup gitti.

Mustafa, susuzluğunun üstesinden gelmeye çalışırken, gardiyanın hediyesine tek başına sahip olabilmek için bir yol aradı. Susuzluk, kavurucu sıcak altında karın boşluğuna ulaşmış, oraya kuru ve çirkin bir kütle bırakmıştı. Ama nasıl? İki arkadaşını öldürecek mi? Neden olmasın ki, kendi hayatı, başkalarınınkinden daha önemli ve değerliydi. Ayrıca bu iki arkadaşı, bağırsaklarında tutuşan ateşi söndürmeye yetecek hediyeyle elde etmek için, fırsat bulduklarında kendisini öldürmekte asla tereddüt etmeyeceklerdi. Öyleyse derhal, mümkün olabilen her türlü yolla her ikisini de saf dışı edebilmek için bir plan yapması gerekiyordu.

Şartlar, her ikisinin de birlikte ortadan kaldırılmasını gerektirse bile... Kuşkusuz hayat güzel ve bedeli artsa bile yaşamaya değerdi.

İçinden bir ses şöyle dedi: "Kimseyi suya yaklaştırma! O bardaktaki berrak su, yalnızca susuzluğun çaresi değildir. O su, aynı zamanda sana ebedîlik lütfedecektir. Tüm uzuvlarınla koş ona!" Geçen yirmi dört saat boyunca içindeki bu ses hiç ayrılmadı. Nihayet kendisini esir aldı. Konuşmasını sürdürdü: "Bardaktan çıkan bu genç kız, seni kucaklayacak ve onun keskin şarabından seni ebedileştirecek kadar içeceksin."

Tükürüğü kurudukça kuruyordu. Üzerindeki güneş, alevlerini saçıyordu ona. Kımıldayamıyordu. İki arkadaşı da aynı haldeydi. Açık havaya terkedilmiş ıslak paçavralar gibi gecelediler. Çevresinde ne varsa hepsi kurumuş, yalnızca bir damla su için vahşi bir arzu kalmıştı. Ama yukarıda asılıyken nasıl erişebilecekti ona?

Bütün yollar imkânsız görünüyordu. Hesapta olmayan herhangi bir hareketle su, aşırı sıcaktan kavrulan yere dökülecek ve hepsi de artık ölümler arasına katılacaklardı. Ayrıca aralarında bir anlaşma da yoktu. Şu anki duruma göre suyu elde edecek olan, aralarından sadece bir kişi olacaktı. Öyleyse bu uğurda bir çatışmaya gireceklerdi. Belki de boş yere bir çatışmaya...

Mustafa bu aşamada kendi kendine şöyle söylendi: "Suyun da telef olacağı sorumsuz bir çatışmaya girmeden önce konuyu iyice incelemeli." Sonra ekledi: "Ama savaş, akli devre dışı bırakmaktır. Bu durumda çatışma nasıl isabetli bir karar olacaktır?" Daha sonra da şöyle dedi: "Her ikisini de öldürmeli. Aldatmak veya hile yapmak önemli değil..."

Bu fikirle iki arkadaşına:

"Ne dersiniz, bardaktaki suyu aramızda paylaşsak? Dedi.

İnanmaksızın kuşkulu bir halde ona baktılar. Uzun boylusu şöyle dedi:

"Doğru sözlü olduğunu nereden bileyim?"

Üçüncüsü konuşmaya katıldı:

"Hatta, su konusunda anlaşsak bile, kız meselesinde anlaşamayacağız. Ne dersin su payını alıp kızı bize bırakacak mısın?"

Hepsi de bitkindiler. Bu yorgunluk arasında iki arkadaşına şöyle cevap verdi:

"Bu imkânsız."

Uzun boylusu kızarak tepki gösterdi:

"Niye? Ona sahip olmak mı istiyorsun? Böyle bir şey asla olmayacak."

Bu sırada, planladığı hilenin kendisine uygun fırsatı sağlayamayacağını fark etti. Çünkü dermansızlık son aşamaya ulaşmıştı. İki arkadaşı da aynı haldeydi. Şu anda daha çok ölümleri andırıyorlardı. İçlerinden herhangi biri ne bir damlayı ne de genç kızı elde edebilecekti. İki arkadaşı da aynı şekilde bir şeye sahip olamayacaklarını ve savaşın kaybedildiğini anladılar.

Tüm bu olanlar, gölgeli, serin ve uzak bir köşeye çekilmiş gardiyanın gözleri önünde oluyordu. Mahkumlar, saldırı planlasalar bile kendisine erişemeyecekleri bir halde onlara bakıyordu ve çok mutluydu. Şöyle dedi:

“Siz şartı unutuyorsunuz.”

Mustafa cevap verdi:

“Hangi şart?”

“Çatışacaksınız ve galip gelen suyu kazanacak.”

Bu arada kendilerine üç bıçak verdi. Komut verircesine konuşmasını sürdürdü:

“Herkes bıçağını alsın ve bir diğerine saldırıya hazırlansın. Haydi!”

Gardiyan rollerini biçmişti. Hayat değerlidir. Kendilerine tartışılmaz bir biçimde hükmeden gardiyan tarafından belirlenenin dışında hayata tutunabilmek için başka bir yol kalmamıştı. Kavurucu sıcak ve susuzluktan yere yığılmış üç cesetten ibarettiler. Bitkinlik damarlarında kımıldıyor, daha sonra da kalan canlarını yok etsin diye onları güneşe terk ediyordu. Ancak şu kar tutmuş suyu ve kaybolup çok geçmeden güzel bir giysi içerisinde yeniden beliren genç kızı görmek, üç erkeğin bu genç kızdan ve şeytandan yeni bir ruh edinmelerine yol açtı. Birbirlerine bıçakla saldırmaya sıçradılar. Son noktasına ulaştıkları aşırı bitkinliklerine rağmen vahşi bir yaşam arzusuyla kımıldayan birer cesettiler. Her biri ötekine çullanmaya hazırlandı. Nihayet Mustafa uzun boylunun gafil anını yakaladı. Kalbine isabet eden bir bıçak darbesi attı. Uzun boylu arkadaşı çarpınarak can verdi. Bunun üzerine kısa boylusu şöyle dedi:

“Ne dersin? Bana dokunma! Ben de sana hem suyu hem de genç kızı bırakayım.”

Susuzlukları artık zirveye ulaşmıştı. Her ikisi de açlık, susuzluk ve bitkinlikten yere yığıldılar. Kavurucu sıcak, derilerini çatlatmış ve yaraları irin bağlamıştı. Acıdan haykırıyorlar ve kıvranıyorlardı. Bu arada küçük boylu, bıçağına davrandı. Mustafa'yı tuzağa düşürmek istiyordu. Ama bir yandan yorgunluğu, öte yandan gözleri yakan güneş parlaklığı arasında Mustafa bir an ona baktı ve son anda onu fark etti. Bıçağını küçük boylunun karnına sapladı.

Mustafa sırt üstü döndü. Yorgunluk ve uykusuzluğundan dolayı bir uyuklama haline girdi. O bu haldeyken, sevgilisi, yorgunluğuna ve susmasına sebebiyet verdiği için dolayı kederlenen ve ona doğru eğilen bir dolunay olarak belirdi. Ellerini ona doğru uzattı. Beline dokundu. O an susuzluğunu unutup vecde geldi. Saçtığı ışık ona hafifçe dokundu, sonra da öpmeye çalıştığı dişisini alıp dönerek yukarıya yükseldi. Mustafa istediğini yapamadan daldığı uykusundan uyandı. Bir de ne görsün! Açık alanda yalnız başına duruyor. İki arkadaşı ölmüş ve gardiyan kaybolmuş...

Yukarıya doğru baktı. Su izine rastlayamadı. Aşağıya doğru baktı. Yeryüzünü, toprağı kaynar bir halde gördü. Ayağa kalkmaya çabaladı ama başaramadı. Arkadaşlarının yanına uzandı.